

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.
A SZABADELVŰ PÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

SZERKESZTŐSÉGI IRODA:

Rózsátér, Kardos-ház, 16. sz. alatt.

Ide intézendő a lap szerkesztéséhez minden közlemény. Kéziratok s levelek vissza nem adandók. Bérmentelen levelek csak ismert kézkeztől fogadtatnak el.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Helyben házhöz hordva vagy vidékre postán küldve:

Egész évre 10 ft. — Félévre 5 ft. — Negyedévre 2 ft 50 kr. — Egy óra 1 ft.

HIRDETÉSI DÍJ:

01-hasabos postaior egyenes betűtípussal 5 kr. — Bővebbül minden hirdetésért külön 30 kr. — Nyitászó 4 hasabos postaiorért 30 kr.

KIADÓ-HIVATAL:

Rózsátér, Kardos-ház, 16. szám.

Ide küldendők az előfizetési penzek, a kiadás körüli panaszok és ahirdetmények.

Előfizetési felhívás

„DEBRECZENI ELLENŐR“

politikai, társadalmi és közgazdasági lap 1883 évi folyamára.

Tizedik évtolyamába lép most a „DEBRECZENI ELLENŐR“ s e tiv év alatt folyton gyarapodva, erősödve, kitünő szellemi erők által támogatva s szilárd gyökeret verve a nagy közönség bizalmában, ma már tekintélyes helyet foglal el a magyar hírlapok sorában.

Egy évtized képezi multját, mely alatt a közönség tántoríthatlan buzgalommal igyekezett azt nagyrabecsült pártfogásával emelni; — és e pártfogás bátorította a lap alatt írott szerkesztőjét arra, hogy tulajdonába vegye azt, s két szerez erővel igyekezék annak felvirágozását előmozdítani.

A legtisztább magyar nemzeti politika az, melyet lapunk követ, oly politika, melynek a magyar szellem terjesztése s a magyar állam megerősítése végcélja, de mely soha sem lép le a higgadság ösvényéről s a béke és egyetértés, a megfontolás és mérséklet ígét hirdeti, kifelé, befelé egyaránt.

Soha sem engedjük magunkat pártszenvédélytől elragadtatni s a fegyver, melylyel elveinkért küzdünk, mindig olyan, mely az irodalom méltóságához illik. Tiszta és elfogulatlan tájékoztatást akarunk adni az olvasónak hazánk és a nagy világ ügyeiről. Valódi szabadelvű szellem vezérli tollunkat s minden téren a józan haladás eszméit szolgáljuk.

Ez a „DEBRECZENI ELLENŐR“ irányja, mely csábító, szemkápráztató üres jelszavak helyett a nemzet felvirágozásának egyedül biztos, lassu útján igyekszik tehetségéhez képest előmozdítani a baha javát s arra buzdítani, lelkesíteni olvasóit.

Vezércikkeink első rendű írók tollaiból folynak. Tárcainkra kiváló gondot fordítunk s igyekszünk azt mindig érdekes olvasmányokkal válogatott regényekkel, beszélyekkel ellátni.

TÖVÖLGYI TITUSZ kitünő regényírónknak lapunk tárczájában már folyó: „Egy asszony, a kinek bogara van“ című hatásos regényéből külön levonatot készítettünk, hogy új előfizetőinknek a regény már megjelent részét is átadhassuk.

Lapunk minden rovatánál az a törekvésünk, hogy mind a bel-, mind a külföldi eseményekből a legérdekesebbet s a legfontosabbat válogassuk ki olvasóink számára, kik lapunkban mindazt megtalálhatják, a mit a kétszeres drágább fővárosi lapokban találnak.

Azonfelül, mint a magyar alföld legjelentékenyebb városának közlönye közvetítőül szolgál lapunk Debreczen és a vidék közt. Gyors és pontos tudósítást hozunk mindarról, a mi Debreczen város polgárait s a szomszéd megyék lakosságát különösen érdekli. A városi és megyei közügyek figyelmünk egyik fő tárgyát képezik.

Távirati összeköttetéseink folytán minden fontosabb hírt a fővárosi lapokkal egyidejűleg közölhetünk, az országgyűlési tudósításokat pedig rövid távirati alakban már a tárgyalás napján — és így minden fővárosi lapot megelőzőleg — hozzuk.

Ajanljuk tehát lapunkat, mely a vasárnap és péntek kivételével naponként megjelenik, mindazok szives figyelmébe, kik egy olcsó és népszerű modorban összeállított lapot óhajtanak.

Előfizetési ára:

Egész évre	10 ft — kr.
Fel évre	5 ft — kr.
Negyed évre	2 ft 50 kr.
Egy óra	1 ft — kr.

Előfizetheti helyben: a kiadóhivatalban Rózsátér Kardosház 16-ik szám, továbbá Telegdy K. Lajos és ifj. Csáthy Károly urak könyvkereskedéseikben s vidéken postautalvánnyal minden postahivatalnál.

VÉRTESI ARNOLD

a „D. E.“ szerkesztője és kiadója.

Irányi téved.

(—o—) Helfy Ignác azt találta mondani Trefortnak, hogy Trefort a bizottsági ülésben oda nyilatkozott, hogy a keleti akadémiát azért nem lehet felállítani Budapesten, mert Bécs nem engedé, s egy utal provokálta a minisztert, hogy legyen őszinte és mondja ezt el a házban is. Trefort tehát Helfy e felhívására kijelentette, hogy őszinte lesz s így bevallja, hogy ő azokat a dolgokat, melyeket Helfy Ignác neki tulajdonít nem mondta soha, sehol és senkinek. Tableaux.

És ha most már az igen tisztelt szélsőbali vezérek is ilyeneket állítanak és adnak a miniszterek szájába, gondolni lehet, hogy mennyire megy akkor a szélbali sajtó, s hogy mennyire alapos tudomással bírnak az ország dolgairól azok, kik a szélsőbali sajtó állításai után indulnak.

Miután pedig e kis furcsaságot előrebocsátottuk volna, ám beszéljünk valamit a

vallás szabadságáról. Azok után ugyan, a miket Trefort a mult heti országgyűlés alkalmával elmondott, nem valami sok mondani valónk lehet, hanem azért van valami még is, ami talán kikerülte a miniszter figyelmét, az pedig nem más, mint megkérdéni Irányitól: Mily vallásszabadságot akar tehát, ha azt a szabadságot, mely ma nálunk a vallás terén uralkodik, nem tartja szabadságnak? És mit ért ezen határozati javaslat alatt: a teljes vallás szabadság mondassék ki? Azt érte-e, hogy minden vallásnak törvényes jog biztosítások, ami nem vallásszabadság, csak rendezettség. Mert hiszen abszolútum alatt is lehet valakinek törvényes jogot biztosítani, hanem azért abszolútum alatt teljes szabadság még sem képzelhető, míg lehet valakit szabadjára hagyni, mint az például a nem rendszeresített vallásokkal nálunk történik és még is sokkal nagyobb a szabadsága, mint ahol törvényes jog van neki adva és a törvények által korlátozta-

tik. De merem is állítani, hogy a baptisták és nazarénusok vallási szabadsága korlátlanabb, mint akár a katolikusoké, akár a protestánsoké.

Mert ugyan mi korlátozza a baptistákat avagy nazarénusokat. Semmi! Amiket Irányi felhozott azok nem korlátozások, hanem egyes visszaélések és kihágások, melyek orvoslására ott a rendőrség és a törvény, mely minden állampolgári közbiztonságra egyaránt ügyel föl: hanem, hogy a katolikusokat mi korlátozza és kényszeríti? Hogy a protestánsokat mi korlátozza és kényszeríti? Azok a törvények, melyeket az állam a felekezeteknek garantíroz. És ez nem vallásszabadság. Mert ha énnekem meg hagyatják, hogy ezeket és ezeket a vallási szabályokat meg kell tartanom? Az nem az a szabadság, amely szabadságot valóság szabadság alatt értünk, mert amely vallásfelekezet az ő hiveire nézve oly kényeszereszközök alkalmazhat amely eszközöknek a hívek nem vetik magukat alá önkényesen? Azt nem nevezhetjük vallásszabadságnak. Mert a teljes vallásszabadság az, ami Amerikában van, hogy t. i. a híveket az ő vallásokhoz nem köti semmi más, mint a szabadakaratból származó meggyőződés. A mely meggyőződés tartja fel náluk a vallást és a felekezetet, amely meggyőződés veti föl a felekezeti rendszabályoknak, de semmi kényszer eszköz, mert amint egyszer ilyenről van szó, ott a lelkiismeret szabadságának fogalma meg van hamisítva.

És Irányi Dániel ilyen lelkiismeret és vallásszabadságot sürget, illet, amely nem szabadság hanem rendszeresítés és korlátozás és ami a körülmények közt, hol a liberalizmus a valátalansággal és pedig igen gyakran összetévesztetik, — szükséges. Csak hogy akkor nem oly határozati javaslatot kell beadni, hogy: általános vallásszabadság, ami a most létező összes felekezeti rendszert felforgatná, hanem olyat, hogy: »Általános rendszeresítés« — a mihez aztán sokkal könnyebben lehet hozzá szólni.

— A német-osztrák magyar szövetség fölötti viták és leleplezések a lapokban, mint a „Voss. Ztg.“ nyilatkozatából kivehető, nem történetek czeltalan, hanem egyenesen Bismarck herceg köréből eredtek, s komoly veszélyt kívántak jelezni, mely Muszkaország részéről fenyeget. Így tekintve a muszka külügyminiszter Giers utazása sokkal kevésbé ártatlan dolognak látszik, mint a hogy első pillanatban hirdették. Hogy Muszkaországban hatalmas és a kormánykörökben is nagy befolyással bíró párt van, mely minden áron háborút akar Ausztria-Magyarország ellen, az nem titok. A német-osztrák-magyar szövetség nyilvánossá tétele tehát egyenesen Muszkaország visszariasztása végett történt.

— A katonai karhatalom igénybevétele-nél követendő eljárás tárgyában a magyar királyi belügyminiszter, 66,388. szám alatt, a következő körrendeletet bocsátotta ki a törvényhatóságokhoz. A katonai parancsnokság által, többiben panasz tetetett a miatt, hogy gyakran megtörténik, hogy a midőn a közgazdasági hatóságok által sürgős esetekben, katonai karhatalom vetetik igénybe, az illető katonai parancsnoksághoz intézett megkeresésében, a karhatalom igénybe vételének oka s a szükséges és kirendelendő katonák száma nem közöltetik, továbbá, hogy midőn a katonai segédlet rendeltetése helyére megérkezik ott sem elhelyezéséről, sem elhelyezéséről gondoskodva nincs, s végre, hogy a helyszínen nincsen jelen közigazgatási tisztviselő, ki a karhatalomparancsnokával a további intézkedéseket megtenné.

Ugyanezért a törvényhatóság főtisztviselőjének, valamint mindazon tisztviselőknak, kik katonai karhatalmat igénybe vesznek, szemelyes felelősség terhe alatt köteleességévé tezem, hogy 1. a katonai parancsnoksághoz intézendő megkeresésében, a karhatalom igénybevételenek okát és a szükséges csapat létszámát mindenkor közöljék; 2. a kirendelt

katonai segédlet elhelyezése és ellátása iránt mindenkor eleve gondoskadjanak; 3. intézkedjenek aziránt, hogy a katonai segédletet ily esetekben mindenkor egy közigazgatási tisztviselő várja a helyszínen, ki a további teendőket iránt a katonai segédlet parancsnokával hivatalosan érintkezend.

Vallás és közoktatás.

Budapest, decz. 17.

n. — A közoktatásügyi budget alkalmából a különféle ellenzéki képviselőktől hallottunk egynemely impracticus óhajást és hallottunk Trefort közoktatási minisztertől közoktatása ügyét és azok állását tájékoztató néhány prakkus adatot.

Helfy ur igen nagy grandezzával adja, a minden lében kanál szerepet, s ki népszámlálási iven tanusított felekezetenkülisége dacára mind hajdan vallására mind tényleges katolikuságára emlekezik, amint azt a zsidók védelmére vagy a kath. főpapok megtámadására vonatkozólag észrevett érdeke megkívánja, mondjuk, Helfy ur nagyon megsürgette az idén is egy diplomáciai keleti akadémiának Budapestben való felállítását s annak eddigi elmulasztásaért volt tőle mit hallani Trefort miniszternek.

Pedig hát ugy áll a dolog, hogy ha ez akadémiát felállítók is, ennek semmi gyakorlati haszna sem lenne, miután a bécsi akadémia növénydekeit sem tudják meg negyedrész sem elhelyezni, s magyar fiuk, ha diplomáciai consulatusi pályára vonja őket vágyuk, ott ép ugy fölvetetnek mint mások, s tényleg nagy számmal is vannak. Pénz kidobás lenne tehát csak azért hogy egy senki által nem vitatott jogunkat mutathassuk, holott erre a pénzre nagy szükségünk van okosabb s gyakorlati haszonnal járó dolgok megvalósítására. A miniszter az idén a közoktatásügyi állásáról az országgyűlés elé terjesztett jelentésének indoklásában nyilvánítá azon tervét, hogy szándéka van a budapesti kereskedelmi akadémián egy oly osztályt állítani, ahol a kereskedő ifjak a keleti kereskedelem üzésére nyelvek, ország nép — s áruisme tanításával előkészíttessenek. — Miután nekünk kereskedelmünk csak kelet felé lehet, a miniszter ama terve igen is jónak praktikusnak tekinthető, — s tán epen azért nem nyert helyeslést ami ellenzékeinknek csilógó de hasztalan ábrándképek lepeit kergető ártatlanai részéről.

Irányi Dániel ur, a nagy idealista, ez idén ismét elzokogta affelettí fájdalmát, hogy országunkban, az általános vallásszabadságot törvény nem biztosítja, s így nálunk általános vallásszabadság nem létezik. Ha valamely idegen olvasná Irányi pathetikus felszólalását, azt kelene hinnie, hogy nálunk vallásszabadság helyett vallásüldözés van. Pedig hát tényleg ugy áll a dolog, hogy nálunk mindenki a legteljesebb vallásyagorlati szabadságot élvez, minden vallás szabad, mely az állam törvényeivel s a társadalom értekeivel nem ellenkezik. Különben ez az általános vallásszabadság is azon jelszavak közé tartozik, melyekkel ami thevretikus állam-bölcseink nagyon sok kárt tesznek a nép erkölcsi javaiban, s melynek nagy részét ép azok találták fel, kiknek czelja az állam és társadalom mostani alapjait aláásni megsemmisíteni.

A vallás a néperkölcnek a néperkölc pedig az államnak alapja; az általános vallásszabadság alatt pedig hívei nem annyira a jámbor baptisták s nem annyira jámbor nazarénusok ügyét tartják szem előtt, hanem azon czélt hogy a — vallástalanság szabadságát decretálhassák. Már pedig annyira nem vagyunk; compolita liberális bölcseink kedvéért már sokat feladtunk a magyar állam és társadalom existentialis alapjából, de a vallást és specifice a társadalom fenmaradásának nagy, s ez idő szerint egyetlen tényezőjét a kereszténységet nem engedjük — Azt ásnánk pedig alá, ha a vallásszabadság révén a vallástalanság szabadságát törvényesítünk, mely Európa

legmiveltebb államát és a végromlás felé sodorja, s melyet még a szabad Sveicz is elítelt a vallásos népnevelést kimondó legutóbbi általános népszavazásával.

Hallottunk azonban a minisztertől oly adatokat, melyek azon örvendtes bizonyosságot adják, hogy hazánkban a népnevelés ügye folyton előre halad izmosodottsá termővé vál. 1869-ben tizenhárom ezer hétszáz iskola volt, míg 1881-ben már is iskolák számára tizenöt ezer kilencszázra emelkedett s 1869-ben az iskola kötelező gyermekek 48%-e jött iskolába, míg 1881-ben e százelek 75-re nőtt fel 1869-ben tanító volt tizenhét ezer, s e szám két év alatt ötezerrel szaporodott. — Oly adatok, melyek közoktatásügyünk helyes vezetése mellett bizonyítanak és semmi esetre sem fogják a Tiszta-ára utolsó érdemét képezni a történelem előtt.

Országgyűlés.

— A képviselőház ülése. —

Budapest, decz. 18.

A képviselőház mai tanácskozásának első tárgyat a jövő évi január hóra szóló indemnitívum-javaslat képezte, mely Csanády dörge-delmes bombasztai után elfogadtattott.

Következett azután az igazságügyi költségvetés tárgyalása. Az általános vitában elsőnek szólalt fel Polonyi Géza, ki sok mindenről s még valamiről beszélt. Sok gáncsolni valója volt; hangzott a büntvények szaporodásáról, melyet — szerinte — a csekély díjazású hivatalnokok idéznek elő; a szent szék bíráskodásának megszüntetése s a katonai büntetőtörvénynek a polgárvilág öszhangba hozásáról és sok egyeből kívánt felvilágosítást a minisztertől. Utána Deutsch Lipót beszélt s a magyar igazságszolgáltatás gyermekeinek mondja, melynek mostohaanyja az igazságügyi-miniszter, kirendelt gyámja a kormányelnök. — Pauler miniszter és Busbach Péter előadó a hallottakra a ház helyesléstől kísérve megtevés megjegyzéseket, a ház áttért a részletes tárgyalásra.

Itt az egyes tételek megszavaztatván, Hódossy Imre a curiai könyvtára 2000 forint kérést vetett s erre vonatkozó indítványát a pénzügyi bizottsághoz kívánja utasítani. Támogatta ezen indítványát Györy Elek is. A kérdés szavazás alá kerülvén, a ház 80 szavattal 70 ellenében mellőzte Hódossy indítványát.

A törvényszékek és járásbíróóságok címénél Kazy János és Sporuz Ernő szólaltak fel, utalva azon visszasszágokra és nehézségekre, melyek abból támadnak, hogy némely járásbíróóság, kerületben a községek tulságosan messze esnek a központtól. Mikre Pauler miniszter, utalva a végleges szervezésre, megnyugtatólag felelt.

Más felszólalás nem történt s az egész igazságügyi költségvetés megszavaztatott.

Következett d. u. 1/2 órákor a honvédelmi költségvetés tárgyalása. Ugron Gábor a honvédség hanyatlásáról panaszkodott. Vannak — ugymond — holt zászlóaljok a honvédségnél, melyek nem kapnak újoncot. A honvédség dandáronként lévén a közös hadseregbe osztva, háború esetén nem működhetik önállólag, hanem a honvédek hősiessége a közös hadsereg javára fog betudatni, — ha pedig kudarcz lérné a sereget, azért a honvédséget fogják okolni. Kárhóztatja a honvédségnél uralkodó szellemet is, mely szónok szerint abban áll, hogy a régi honvédek s magyar erelmű tiszték üldözöttek, mellőzöttek. (Ugron beszéde közben a terembe lépnek mint a honvédelmi miniszter megbízottjai: br. Fejérváry államtitkár és Cserhalmai vezérhadbíró.)

Mamusits Lázár, mint ki 8 évig honvédtiszt volt, tapasztalásból és határozottan ellene mond Ugron szemrehányásainak. A honvédségnél hazafias szellem uralkodik, mely méltó az 1848-ikhoz. — Pertás honvédtörnagyr Egerből Kassára nem mint Ugron mondá, a Seemann-féle ügy miatt, hanem szolgálati okokból helyezett át. Lukó Géza utajozására hívta fel a miniszter figyelmét. Csiky Kálmán Ugronnak a Ludovica-akadémiára vonatkozó vádjait és gáncsait utasítja vissza és mondá alaplatanoknak. Tudósításunk befejeztekor 2 órákor, Hely Ignác kezdett beszélni.

Trefort Ágost vallás- és közoktatási miniszter beszéde.

— A képviselőház decz 16-iki ülésében. —

(Vége.)

Ezen rendelet szerint az anyakönyvek vezetését tehát a nazarenusokra vagy Krisztus követőire még most nem lehet bízni, de másrészt a kormánynak nem lehet feladata barikot e hon polgárai közül vallási meggyőződése ellenére valamely vallás tanainak követésére kényszeríteni arra nézve, hogy halottjaikat és szülöttjeiket, valamely bevett vallásfelekezet papjánál magok jelenték be, de azt jogosan megkivánhatja, hogy a bejelentést az illető hatóságnál pontosan teljesítsék.

Idáig mehetünk, tovább nem. Megkísérletem törvényjavaslatot formálni, de annyira bonyolodott a dolog, hogy végre felhagytam vele. Nem fog más hátramaradni, mert végre nazarenusok léteznek, és baptisták is, habár ezek nem vétettek fel a törvényes vallásfelekezetek körébe, de mint-hogy léteznek, gondoskodni kell a rendezésről s a legjobb alkalom lesz erre a polgári törvénykönyv tárgyalása, a mikor a házassági és az

örökösödési kérdések általános rendezettni fognak. (Helyeslés.)

Hely és Hegedűs képviselő urak a vallási és felekezeti kérdésekről átmentek a közoktatási és iskolai kérdésekre. Közösen fogok nekik válaszolni, de miután Hely Ignác t. képviselő ur két kérdést intézett hozzám, először azokra fogok válaszolni.

Először azt kérdezte tőlem, micsoda intencióval hívtam össze a tanfelügyelőket és minő tervekét készítettem? Egészen őszintén válaszolok. En a határszéli megyék tanfelügyelőit csoportonként meghívtam és értekeztem velök, hogy a magyar cultura, a népközi és ipartanítás tekintetében mit kellene az illető vidékeken tenni.

Es miután ezek nem voltak titkos conventiculumban, mondhatom, nagyon sajnálom, hogy Hely Ignác, Németh Albert és mindazon képviselő urakat, kik annyira perhorreszálják a tanfelügyelőket, nem volt szerencsém meghívni, hogy látták volna, minő buzgó szakértő és művelt szakemberek azok. (Helyeslés.)

Megállapodtam egy tervben, melynek azonban rögtön keresztülvitele finansziális okoknál fogva nem lehet, mert annak keresztülvitele az investitiókon kívül 400 500,000 frtba kerül: A tervet be fogjuk fejezni, mert még az Ausztria és Steierországgal határos tanfelügyelőkkal nem érintkeztem: azokat is meghívom, megállapodtam és a körülmények szerint, a mint az ország finansziális állapota megengedi, vagy egy évben, vagy fokozatosan keresztülvizsem, a mi a tisztelt háztól fog függni. (Helyeslés.)

Hely képviselő ur másik kérdése a keleti akadémiára vonatkozik. Ez ügyben is egész őszintén fogok szólni. (Halljuk!) Először sohasem ígertem, — hogy az én initiatívám mellett egy keleti akadémia fog életbe léptettni, hanem szóltam a keleti nyelvek seminariumáról és erre legfelsőbb helyről nyertem is felhatalmazást.

Továbbá sohasem mondtam, hogy nekünk nincs jogunk keleti akadémiát felállítani. Nincs külügyminiszter, de nincs Bécsben senki, a ki kétkelkedne azon — valamint mi nem kétkelünk, — hogy nekünk jogunk van keleti akadémiát felállítani. — (Helyeslés.) Ez tisztán opportunista kérdés. (Közbeszólások Pénzkérdés.)

Nem csupán pénzkérdés, opportunista kérdése. Tegyük fel, hogy mi felállítjuk a keleti akadémiát. Először is a diplomatiái pályára tulajdonképen nem készülnek a növendékek, hanem arra mehet mindenki, a ki a jogot és államtudományokat elvégzi és maga idejében leteszi a diplomatiái vizsgát: „Diplomaten-Prüfung“ és absolute nem szükséges, hogy a keleti akadémiái cursuson keresztül menjen.

A keleti akadémián most igen sok nagy ifju van, kik azt jó sikerrel végzik, mint consul-elvék és most is annyian vannak, hogy nem tudnak velök mi csinálni. Ha mi felállítjuk a keleti akadémiát, mert ha az országunk finansziája megengedi és ha a t. háznak kedve van azt megszavazni, jogi tekintetben nincs semmi nehézség, először kérdés: nem lesz-e az üres? És másodsorú ha nem lesz üres, mit akarunk ez elévekkel csinálni? Bécsben is csak kettő — három tudnak alkalmazni, a többiekkel embarrásban vannak. Azt hiszem tehát, hogy mi, a kik pénzügyi tekintetben egy kissé meg vagyunk szorulva, sokkal nagyobb haszonnal vagyunk képesek a költséget egy más tanintézet felállítására felhasználni.

Említettem indoklásomban, és ezt a t. képviselő ur is felemlítette, hogy nekem szándékom van a kereskedelmi akadémiában egy osztályt állítani fel, a melyben oly kereskedők fognak képezettni, a kiknek hivatásuk a kelettel összeköttetésben lenni.

Mert az tökéletesen áll, hogy ha nekünk kereskedelmünk lehet, az csak kelet felé mehet, még pedig főképp ipar tekintetben, mert nyerterményeinkkel kelet felé nem mehetünk. Nekünk iparra tehát szükségünk van, az pedig mostanában nem igen akar fejlődni, mert egy bizonyos mánia uralkodik Magyarországon, a mely szerint minden, a mi itt Budapestben, vagy hazánkban egyébutt készül, az nem elég jó, rossz. (Élénk tetszés.)

Ez a legnagyobb akadály a mi iparunk fejlődésének. Azonban remélem, hogy iparunk lesz pár la force choses, mert oly országban, melynek tár adalmi tekintetben annyi ipari szükséglete van, az ipar fejlődése el nem maradhat. (Élénk helyeslés.) És az ezen iparral folytatható kereskedés a kelet felé, nem ugyan a messze távolban, de a szomszéd tartományokban és a Levanteba fogja venni irányát. (Helyeslés.)

Tekintve a jövőt, kívánom tehát, hogy ily kereskedők képeztesenek ki az áruismében a keleti viszonyok ismeretében és azután a keleti nyelvekben is, de nem az arab és persza nyelvekben okvetlenül, mert kereskedelmünk tekintetében főnyelvünk a Levantára kell kiterjesztenünk és a szomszéd tartományokra, mert ha vásárcipacot akarunk találni azon iparkészítményeinkre a melyek most léteznek és a melyek még a jövőben fejlődni fognak, e piacot nem Perzsiában és Kelet-Indiában kell keresnünk, hanem a szomszéd tartományokban, legfeljebb még Konstantinápolyban és Kis-Ázsiában.

Arra kérem tehát a t. házat, ne méltóztassék elfogadni a t. képviselő ur határozati javaslatát, még pedig nem azért, mintha az jogi kérdés volna, hanem mert nem opportunus ily intézet felállítására.

Hegedűs László képviselő ur, valamint Hely képviselő ur beszélték mindenféle közoktatási dologról, kezdve az egyetemmel, egészen le az elemi iskoláig; különösen Hegedűs ur szememre vetette, hogy miúdig abban

a gyengében szenvedek, hogy szeretek initialni, javaslatba hozok egy harmadik egyetemet a nélkül, hogy iparkodtam volna a második egyetemet kellőleg felszerelni.

Méltóztattak tapasztalni, hogy én évről-évre kérsélem, javaslatokkal lépek a ház elé, hogy a mostani egyetemetek felszerelhessem. Felszereltük már a vegytani intézetet és most gondoskodni akarunk a bonctani intézetről.

En sohasem tettem konkrét javaslatokat egy harmadik egyetem felállítására nézve; de ismervén az itteni egyetem állapotát, attól tartok, hogy egyszer itt az egyetemmel meg fog akadni minden, mert már ma is annyira túlnépesedett. Tehát legalább előre kell tanácsoznunk arról, hogy vajjon nem lesz-e szükég egy harmadik egyetemre.

En nagy örömmel vettem a multkor a kérvényi bizottság ebbeli határozatát, a melynél fogva felhívták, hogy készítsek javaslatot a tulsok jogakadémiák mikénti apasztása iránt. Ez az apasztás bizony nem fog közoktatási ügyünk kárára szolgálalni. Ezt nem az akadémiák iránti ellenszenvből mondom, de mint méltóztatnak tudni, nincs Európában ország, a hol annyi jogakadémia volna mint nálunk (Helyeslés) és ez igazi erő és pénz pazarlás, mert vannak akadémiák, a melyekben 8—10 tanár is működik, szóval nagy apparatus áll rendelkezésre és van csak harmincz növendék. (Helyeslés.) Ha tehát ez akadémiákat valamiképpen át akarjuk alakítani, ezt csak akkor tehetjük czelszerűen, ha egy harmadik egyetem felállításáról gondoskodunk. (Helyeslés.)

Szólt még két t. képviselő ur a középiskoláról, és ma is egy nagyon érdekes conversatiót hallottunk, szintén a középiskolákról. (Halljuk!) En azt gondoltam, hogy ebből az érdekes conversatióból tanulni fogok. (Derűtség) és ennek folytán valami újat kezdeményezhetek. De megvallom, hogy habár nagyon humoros is és caricatura-fele volt előadása, és ha erre én is el tudnám magamat ragadtatni, én is tudnék caricaturát festeni, (Zajos, hosszas derűtség.) de nem teszem. Ott van, mint első panasz, a tulterheltség. Hát t. képviselő urak, azok, a kiknek egy kis tehetség és ambíciójuk volt arra, hogy első sorban legyenek, azok hajdan rendkívül sokat tanultak, épen úgy, mint a mostaniak, ép úgy tanultak a classicusokat, magam tapasztalásból tudom, reggel 3—4 órákor keltek fel a tanuló és tanultak. Tulterhelve voltak akkor is. De hát hol keressük az orvos szert, hogy szabályozzuk a tanrendszert? Talán unalmas a t. háznak, ha e kérdéssel tovább foglalkozom, de annyiszor felhozott, hogy nem fog ártani, sőt szükséges, ha ezt a képviselőházban megbeszéljük. (Halljuk! Halljuk!)

En a kérdéssel igen sokat foglalkoztam t. ház, akár cismeri Herman Ottó képviselő ur, akár nem, de bővebben szoktam vele foglalkozni. (Élénk helyeslés jöbbséggel.) Mert sokszor hallva a panaszt a tulterheltség ellen, ex asse kívántam tanulmányozni a dologot, hogy segíthessek rajta. Sorban elővettem tehát a tantárgyakat. Lássuk, mit lehet kihagyni belőlük. Kérdem: lehet-e elhanyagolni a classicus nyelveket? Nem. Mert akkor kivetkötöztetjük a gymnasiumot természetéből. A szülők, a kik nem kívánják, hogy gyermekeik a classicus nyelveket tanulják, ne küldjék azokat a gymnasiumba, hanem küldjék a real- vagy polgári iskolákba. (Helyeslés.) Lehet-e kihagyni a természettudományokat és behozni tisztán a régibb rendszert? Tudjuk, milyen nagy szerepet játszanak a természettudományok a különféle pályákon. Azok, a kik a nyolcz gymnasialis osztályt elvégezve, nem szánják magukat sem az orvosi, sem a természettudományi pályára, hanem theologus, vagy jogász lesz belőlük, vajjon helyes-e, hogy ezek semmit se tudjanak a természettudományokból? Azt hiszem, nem. (Ugy van!) Vannak az általános műveltséghez tartozó bizonyos tantárgyak: földrajz, történelem, ezeket, valamint a magyar nyelvet és a modern nyelveket, csak nem lehet kiküszöbölni, sőt épen concentrálni kellene a tanulmányt, nézetem szerint a magyar nyelvre, modern nyelvekre és matematikára. (Helyeslés jöbbséggel.) A matematikát, nemcsak mint elősegítőjét a természettudományoknak, de mint a szellemi disciplina fejlesztőjét sem lehet kihagyni. (Helyeslés.) Mi tevők legyünk tehát? Helyes mértékét kell tartani mindenben és bármint mesterkelt tervet készítsünk is a középiskoláknak, csak akkor lesz meg a kellő eredmény, ha a vezetés, az oktatás jó kezében. (Ugy van! jöbbséggel) ha a tanerők működése öszhangzásban van, s ha a kellő mérték megtartatik mindenben. Ez a kellő mérték pedig épen a pedagogiai bölcsesség maga. Másrészt sikerre csak úgy számíthat, ha rendkívül gyenge tehetséggel siker nem érhető el. De a középiskolai tanítás sikeréhez, harmadszor, a társadalmi szellem is nagy mértékben hozzájárul. Ha a gyermek nem hallja otthon, hogy ez, vagy ama tantárgy felesleges, ha nem carrikizozzák ot hon folytonosan a tantárgyakat és tanárokat, akkor a gyermek nem fogja elveszíteni a kedvét a tanulástól. (Élénk helyeslés jöbbséggel.)

Méltóztattak felhozni a realiskolákat s azt mondani, hogy azok feleslegesek; én pedig ellenkező nézetem vagyok. A modern élet két áramlatba megy, vannak pályák, a hol tökéletes gymnasialis iskolázattal szükséges, vannak ismét más pályák, hol ez felesleges. A modern nyelvekkel, a modern irodalommal és a természettudományokkal a műveltség igen magas fokot el lehet érni. En tehát nemcsak fentartandóknak tartom a realiskolákat, de meg vagyok győződve, hogy a dolgok sohasem fognak akként fejlődni, hogy ne legyen kétféle iskola: szükség lesznek a classicus irodalommal összekötött iskolák és lesznek olyanok,

melyek a mathematicán és a modern nyelveken alapulnak.

Az ilyen tanterveket, melyekről Herman t. képviselő ur beszélt — és Huxleynek annyiban igaz van, a mennyiben a természettudományokra alapított oktatásról van szó — de hogy minden egyebet elhagyjunk és mindent felforgatva, egészen új tantervet állapítsunk meg, olyant, a milyen sehol sincs a világon, ezt a dicsőséget én neki engedem akkorra, mikor ő közoktatási miniszter lesz. (Élénk, hosszas derűtség.) Am zavarja össze akkor a jelenleg létező viszonyokat s kezdje újból az emberiség történetét A-tól; de hogy elfogja-e a Z-ig végezni, azt nem tudom. (Zajos derűtség.)

Hely képviselő ur személyes dolgokban is fellépett irányomban és kérdezte: vajjon lesz-e annak valami nyoma, a mit én teszek? Azt hiszem, el fog mulni és valamennyiünk működésének nem lesz sok nyoma. Az igazi nagyemberek, a kiknek nevei örökösök: azok a nagy művészek, írók, költők, egy Göthe, egy Michel-Angelo, egy Raphael. Mi nem tartozunk azok közé. (Derűtség.)

En azzal nagyon keveset foglalkozom, mit fognak rólam mondani: Vanitas vanitatum et omnia vanitas. (Tetszés.) Nekem egy kis örömmel telik a cselekvésben. (Élénk eljenzés) mert végre az egy kis gyönyört ad az élet küzdelmei közt. (Élénk helyeslés.) Nem gondolnám, hogy ez nevelés volna, a mint tegnap itt valaki mondta. Nevelésnek találok inkább azt, hogy bizonyos emberek vannak, kik csak az eredményt óhajtják élvezni, de dolgozni nem szeretnek. (Élénk helyeslés.)

Hely t. képviselő ur engem a belügyminiszter ural is némi ellentétbe akart hozni, mert azt mondta, hogy én össze akarom szorítani a jogi tanulmányokat, a belügyminiszter pedig a tisztviselők minősítéséről szóló törvényben bizonyos állásoknál követeli a jogi tanulmányokat. En ezt ellentétben levőnek nem látom. En nem akarom megnehezíteni, hanem azt akarom, hogy a jogi tanulmányokra azok ne menjenek, a kik ottan nem boldogulhatnak; mert az sem nekik maguknak, sem az országunk nem válik javára, hogy az iskolából, mint szellemi proletárok jöjjenek ki. (Élénk helyeslés.) Azoknak, kiknek esze, tehetsége van, minden pályá nyitva áll, a tehetség nélküliek pedig csak terhére vannak az iskolának és maguknak. (Helyeslés jöbbséggel.)

Ezzel nemképpen összeköttetésben van a tanpénzek kérdése. Ennek alapján is intéztek ellenem több tamadást. Az egész világon léteznek tanpénzek, és sokkal nagyobbak, mint nálunk. Szerintem az nagyon természetes és méltányos, hogy ha valaki az állam speciális intézményét saját czéljaira igénybe veszi, az annak fentartásához is járuljon egy kissé.

Motiválva lett ez az apparatusok kiegészítésével, mert van sok intézet, melynél hiányosak a taneszközök, és pedig különösen azon intézeteknél, a melyek az állammal semmi összeköttetésben nincsenek; ellenben mondhatom, hogy ott hol az iskola a kormányval összeköttetésben van, az apparatusok jó részt, pénzerőnközbe aránylag, be vannak szerelve. Végre a tanügyeknél és a legnemesebb szelők-nál is a financiákat egészen figyelmen kívül hagyni nem lehet.

Egyébiránt biztosíthatom a t. képviselő urakat, hogy minden szegény gyermek, a ki csakugyan tehetséges, felmentetik a tanpénz fizetésétől.

De egyszer végre szakítani kell azon előítélettel, hogy a munka szegény. (Élénk helyeslés) Az nem democratia előttem mikor mindenki iskolázott akar lenni és kézművelsenki nem foglalkozik. (Helyeslés jöbbséggel.) Szerintem nem szegény kézművesnek lenni és így azon gyermekekre nézve, a kik a gymnasiumba küldetnek, a nélkül, hogy tehetségük volna, valóságos szerencse, ha onnan kizsoritottanak és kézművesekké lesznek. (Ugy van! jöbbséggel.)

Ezek után áttértem, t. ház, azokra, a kik a népoktatásról mondtak. (Halljuk! Halljuk!) Turgonyi képviselő ur nagy prosopopaeával lép fel és állítja, hogy a népoktatásban visszaesés tapasztalható, a nélkül, hogy ezt bebizonyította volna.

Engedjen meg t. képviselő ur, de ezt csak ellenkező viszketegezésből lehet mondani. (Tetszés jöbbséggel.) Es mivel méltóztatott ezt igazolni? Talán azzal, a mint méltóztatott mondani, mert a tanfelügyelők bureaucratice járnak el. (Derűtség jöbbséggel.)

A mi a statistikai adatokat illeti, a statistica mégis csak ér valamit, mert az administritatióban tájékozásul szolgál és ha nem is magistra vitae, legalább magistra administrationis (Tetszés). A statistikai adatok nem azt bizonyítják, hogy visszaesés történt volna, hanem az ellenkezőt. Mert míg 1869-ben, 13,700 iskola volt, 1881-ben az iskolák száma 15,900; míg 1869-ben az iskolaköteles gyermekek közül az iskolába járt 48%, 1881-ben az iskolába járók száma 75%, míg 1869-ben a tanítók száma 17,000, 188-ben az 22,000-re megy. Ezek az adatok tehát a képviselő ur állításának ellenkezőjét bizonyítják. (Ugy van! jöbbséggel.)

Méltóztatott beszélni a népnevelés szükségességéről. (Halljuk! Halljuk!) Bocsnatot kérek, ezt nem mi ketten találtuk fel. (Derűtség jöbbséggel.) En mindent megteszek, a növelés előmozdítására. Átalában, t. ház, oly sok jó tanácsot, kívánságot és javaslatot hallottam, a melyekkel én már régen foglalkoztam; például, ha Göndöcs képviselő ur olvasta volna az én körrendeleteimet, meggyőződhetett volna arról, hogy azokban én már fölszólítottam épen a felekezeti hatóságokat és tanító képezdei igazgatokat, hogy mindent kövessenek el, hogy a tanítókat a practicus gazdasági irányban is kiképeztesenek, mert addig nem

igen lehet a gyantani, míg magu van! jöbbséggel.) tetében is mind népoktatás terén.

Vidovich (Halljuk! Halljuk) ugyanazon tantsorosiakban. Igaz ma idejében s és a falusi iskolák nem tétett nem cationális voltak, a melyek k fentartani, van lyeek ezt nem Egyébiránt az iskola tantervét Általában ne fel tanuloak az ilye tökéletesen meg lőleg tudnak ir némi ismeretke rezni olvasás ut

Végre Vid panaszkodott a kezelem a törvé a mint ma va alapszik, azt oly holnapra nem v igen sok oly ta folyvást szaporo követelhetik a t volna, abból a t minden évben ö nyugdíj lehe' n fentartói nem m arra van elég p szerint a katho igényt tudjákra lye! sem tudunk ben, mert a hol tartói, ezek nem Egyébiránt ezen ezzel foglalkozn én kltatása mel tudni fogjuk, mi nak, és ha tudn tást szerezni az terhelve, meg akkor talán lehe tást teni.

Nem akara (Halljuk! Halljuk) alkalmam a rész reflectálni. En c méltóztassék kö megszavazni, s kát mellőzni. (Irányi t. k tát nem tartom sem lehetne ker alkalmával, kére elfogadni.

Ami Urvá javaslatát illeti, (ség) mert az t lymatban van.

Hely t. k pedig igazán lye.) miután n hogy e czérra hogy azt szintén

Mocsány t. voltak a kassai zataimra vonat mik voltak szá zsvai értelmeb irányban oda t valamí converti les.)

Szalay képe hogy megtehető fogok a muzeum történt eddig e már volt annak gok azóta vissza alkalmam a t k világozítani, csak

Kérem a t rozati javaslato első rovatát me helyeslés.)

Az orsz. d

Igen tis

Az országó választmánya, f ülest tartván s debreczeni orsz. eredményü lefoly alapján tudomás elősmerését hatá kik nagybecsü és támogatásuk köteleztek.

Az elismer babérlevele a d illetvén, mely m nek országosa testvéri szeretet ünnepeü elire, a kitűzött zászló zavott számára őszintebb hálás tudomására való cseltetett megbí

Őszinte ha nel e kedves tis mat nyujt neke sere, hogy az e testen elválthe reczeni dal fog magyar dal fog észétje, teljes éleszt és közm

igen lehet a gyakorlati mezőgazdaságot tanítani, míg maguk a tanítók sem tudják. (Ugy van! jobbfelől.) A méhészet és faültetés tekintetében is mindent elkövettek arra, hogy az a népoktatás terén előmozdítottassék.

Vidovich képviselő ur panaszokdott, (Halljuk! Halljuk!) hogy a falusi iskolákban ugyanazon tantervet alkalmazzuk, mint a városiakban. Igaz, talán helyén lett volna a maga idejében a különbséget tenni a városi és a falusi iskolák közt. Ez a különbség azért nem tételt meg a törvényben, mert demarcationális vonal megvonása nehéz. Vannak falvak, amelyek képesek jó iskolát felállítani és fenntartani, vannak azonban kis városok, melyek ezt nem tehetik. (Ugy van! jobbfelől.) Egyébiránt az élet megkülönbözteti a falusi iskola tantervét a városi iskolák tantervétől. Általában ne félünk attól, hogy felette sokat tanulnak az ilyen iskolában a gyermekek. En tökéletesen meg lesznek elégedve, ha ezek kelőleg tudnak írni, olvasni és számolni, és ha némi ismereteket képesek maguknak megszerezni olvasás útján.

Végre Vidovich t. képviselő ur nagyon panaszokdott a nyugdíjalap ellen. Hát én azt kezelem a törvény értelmében. A nyugdíjalap, a mint ma van, matematikai szabályokon alapszik, azt oly könnyű megváltoztatni márról holnapra nem volna tanácsos. Tíz év lejártával igen sok oly tanító lesz, és a tanítók száma folyvást szaporodik, kik azt igénybe vehetik a követelhetik a teljes penziót. Már ha azon alap volna, abból a 22 ezer frtból, a mit a tanítók minden évben összehoznak, abból nem igen sok nyugdíj lehetne adni. Hogy pedig az iskolák fenntartói nem mindig hajlandók nyugdíj adni, arra van elég példa, mert a Ratio Educationis szerint a katolikus tanítók mind tarthatnak igényt nyugdíjra, s még s a legnagyobb erélyel sem tudunk érvenyt szerezni a községekben, mert a hol a községek az iskolák fen tartói, ezek nem akarunk soha nyugdíj adni. Egyébiránt ezen kérdésben én és azok, a kik ezzel foglalkoznak, dolgozunk továbbra is, és én kiátásba helyezem, hogy 1885-ben, mikor tudni fogjuk, milyen pénzüreje lesz ezen alapnak, és ha tudni fogjuk, hogy lehet-e könnyítést szerezni azoknak, kik most meg vannak terhelve, meg fogom tenni jelentésemet, és akkor talán lehet a nyugdíjtörvényben módosítást tenni.

Nem akarom a t. házat továbbra untatni. (Halljuk! Halljuk!) Ha szükség lesz rá, lesz alkalmam a részletes vitánál meg sok kérdéses reflectálni. Én csak arra kérem a t. házat, méltóztassék költségvetésemmel első rovatát megszavazni, s az illető határozati javaslatokat mellőzni. (Helyesles jobbfelől.)

Irányi t. képviselő ur határozati javaslatát nem tartom időszerűnek, miután azt úgy sem lehetne keresztülvinni a budgettárgyalás alkalmánál, kérem ne méltóztassék tehát azt elfogadni.

Ami Urváry t. képviselő ur határozati javaslatát illeti, az igazán felesleges; (Derült-ség) mert az ügy tárgyalása különben is folyamatban van.

Helfy t. képviselő ur határozati javaslata pedig igazán luxus volna ma; (Elenk derült-ség.) miután nem vagyunk azon helyzetben, hogy e célra költsünk. Kérem a t. házat, hogy azt szintén ne méltóztassék elfogadni.

Mocsány t. képviselő urnak némi kétélyei voltak a kassai convictus iránt tett nyilatkozataimra vonatkozólag. Én nem emlékszem, mik voltak szó szerint szavaim, hanem az ő szavai értelmében fogok eljárni és minden irányban oda fogok hatni, hogy abból soha valami convertita intézet ne váljék (Helyeslés.)

Szalay képviselő urnak azt válaszolhatom, hogy megtettem a kellő lépéseket, és értekezni fogok a muzeum igazgatójával arról, hogy mi történt eddig ez irányban? Azt hiszem, hogy már volt annak eredménye, hogy némely dolgok azóta vissza is jöttek a muzeumba. Lesz alkalmam a t. képviselő urat mindezekről felvilágosítani, csak legyen némi türelme.

Kérem a t. házat, méltóztassék a határozati javaslatot mellőzésével a költségvetés első rovatát megszavazni. (Elenk, hosszantartó helyeslés.)

Az orsz. dalegyetel köszönő irata.

Igen tis teit dal- és tagegyetel!

Az országos magy. daláregyesület igazoló választmánya, f. decz hó 5-én elnöklésem alatt ülést tartván s abban a legközelebb lefolyt debreczeni orsz. dal- s zenéünnepély fényes eredményű lefolyásáról vévén elnöki jelentésem alapján tudomást: jegyzőkönyvileg legőszintebb elismerését határozta kifejezni, mindazok iránt, kik nagybecsű és hatályos közreműködésükkel és támogatásukkal az egyesületet örök halára kötelezték.

Az elismerés koszorujának legilletékesebb babérlevele a debreczeni dal- s zenégyeletet illetven, mely mint a magyar daláregyesületnek országosan fénylő és irányító tagegyete, testvéri szeretet és ügybuzgalommal állott az ünnepély élire, s fényes eredménnyel vezette a kitűzött zászlót győzelemre: első sorban szavazott számára az igazoló választmány legőszintebb halás elismerést s e határozatának tudomására való juttatásával engemet szerencselettet megbizni.

Öszinte hazafiai örömmel teljesítem ezen el kedves tisztet, mely egyszersmind alkalmat nyújt nekem ama hó óhaját kifejezhetésére, hogy az ég tarssa fel testvéri egyetértést en elévülhetlenül, foszlathatlanul a debreczeni dal- s zenégyeletet a meddig csak magyar dal fog zengeni e hazában. — Legyen élészője, terjesztője s fenntartója a magyar művészet és közművelődésnek, mert a magyar mű-

történelem fényes betűkkel írta fel nevét lapjaira, melyeken ragyogjon is az mindörökké és soha el ne homályosuljon!

Fogadja a t. cz. tagegyetel legőszintebb hazafiai tisztelétünk és üdvözlétünk dalártest véri kifejezését, melylyel öröklünk Budapest, 1882. decz. hó 10-én.

Ábrányi Kornél, **Bartay Ede,**
az orsz. m. daláregyesület elnök.

Az orsz. m. daláregy. ig. választmányának köszönő levele Debreczen sz. kir. város polgármesteréhez

Nagyságos polgármester s kir. tanácsos ur!

Az elnökségem alatt működő s a legközelebb lefolyt debreczeni orsz. dalarközgyűlés által megválasztott központi ig. vál. f. év decz. hó 5-én ülést tartván, abban hazafiai halás érzettel vezette jegyzőkönyvet ama fényes szellemi és anyagi eredményeket, melyek közt az orsz. magyar daláregyesületnek Debreczenben f. év aug. havában tartott orsz. ünnepélye lefolyt.

Nem tehette ezt azonban a nélkül, hogy az eredményezett siker kivívhatásáért a legőszintebb előismerés és hálával ne adózzék ama kimagasló hazafiai erényektől tündökölő hazafinak, kik az ünnepély fényes sikerét első sorban köszönheti.

S nagyságos polgármester ur volt az, a ki midőn a lefolyt orsz. ünnepély díszelnökséget elfogadni méltóztatott: általt annak nemcsak kiható fényt, hanem teljes sikert is már eleve biztosított.

A magyar műtörténelem és az orsz. magyar daláregyesület, fényes betűkkel írta be nagyságod nevét évkönyvébe, s nagyságodra mindenkor felbuzdító lelkesedéssel fog utalni, mint a magyar közművelődés egyik kimagasló tényezőjére.

Az ig. vál. fenti napon tartott ülésében, nekem juttatván a szerencsét, hogy nagyságod iránti halás elismerését és mely tisztelét az egyesület nevében irásilag is tolmácsoljam, midőn ezt kedves feladatunként ezennel teljesítem: egyszersmind arra kérem a Teremtőt, hogy nagyságod becses életét még igen számos évig tartsa meg a magyar haza s Debreczen sz. kir. városa, a közművelődés s a hazai művészet további javára s felvirágoztatására.

Fogadja nagyságod hazafiai legőszintebb tisztelétünk kifejezését, melylyel öröklünk. Budapest, 1882. decz. 10-én.

Az orsz. m. daláregyesület igazoló választmánya nevében:

Ábrányi Kornél, **Bartay Ede,**
az orsz. m. daláregyesület elnök.

Napi hírek.

— **Az országos képiállítást** a mint már irtuk, szombaton délelőtt fog a városháza nagy termében megnyitni. A képiállítást rendező bizottság részéről Margittay Tihamér és Mesterházy Kálmán a tegnap délutáni vonattal városunkba érkeztek, hogy itt az előleges intézkedéseket megtegyék. — A két fiatal festőművészt a vonattól Kálmán György megyei főjegyző ur várta, ki őket magához vendégül hívta meg. Ma a városháza nagytermét tekintették meg s azt a képiállításhoz kitűnően alkalmasnak találták, ezután több látogatást tettek egyes családoknál; e látogatásokat itt tartózkodásuk alatt folytatni fogják. — A megnyitásra valószínűleg gróf Zichy Jenő is lejön, s pár napig ő is itt marad. A megnyitáshoz csak meg hivatottak fognak jelen lehetni.

A képiállítást megnyitásának napjára városunk intelligensebb köreiben az itt időző művészek tiszteletére bankettet rendeznek. Mint örömmel halljuk, városunk lelkes hölgyei oly annyira érdeklődnek a kiállítás iránt, hogy lehetőleg előmozdítani törekednek annak sikerét, s néhány képre sorsjátékokat rendeznek. E sorsolási mozgalom elén a minden szépért és jóért lelkesedő gróf Bethlen-Mikó Róza ő méltósága áll, s már e körülmény is előre látszik biztosítani a sikert.

— **Gróf Zichy Géza,** kitűnő költőnk, s zongora művész tegnap városunkban időzött s este a színházban gróf Csáky Kálmán ezredes ur páholyából a „Tartufo” előadását végig nézte.

— **Lapunk** mai számához van mellékelve a **Légrády**-testvérek könyv és hírlap kiadványaira vonatkozó előfizetési felhívása Felhívjuk reá a közönség figyelmét.

— **Vadnay Vilma** kisasszony jutalomjátéka mint halljuk a jövő hetre tűzött ki. A jövő hetnek tehát egy rendkívüli érdekes s bizonyan fényes sikerű színházi estje lesz.

— **Szatmár-Nemeti** városban nagy népgyűlés kimondotta, hogy kívánja, miszerint a város hatósága Szatmár megye közönségével egyetértőleg a megye székhelyének a megye természetes központjába Szatmár-Nemeti városába való áttétele iránt a kellő lépéseket haladéktalanul tegye meg. S kinyilatkoztatta

népgyűlés, hogy a megyeház előállítására Szatmár város közönsége minden töle telhető adozatot kész meghozni.

— **Nyilvános köszönet.** A sok szenvedéssel sulytott családnak, nagy vigaszul szolgáló a nagyérdemű közönségnek boldogult László öcsém végtestességételen tanusított általános szeretetteljes részvete, — melyert fogadják mély köszönetünket. Debreczen, 1882. decz. 19. A család nevében: **Dr. Dusoczky Pál.**

— **Váli Ferenc és Jókai Mór.** Az elhunyt nagyhirű pápai tanár, tudvalevőleg, rokon kötelek fűzi Jókai Mórhoz. A két férfi egymáshoz való viszonyáról a „Pápai Lapok”-ban ezeket olvassuk: Váli R. Komáromban kelt egybe a szép lelkű és magas műveltségű Jókai Eszterrel, kivel akkori kedves első tanítványa Jókai Mór betegsége alkalmával ismerkedett meg. Jókai ugyanis akkor veszélyes beteg volt, de az edes anya, ki hű férjét csak kevéssel azelőtt veszté el, elkeseredve volt az orvosok helytelen eljárása ellen, nem akart orvost hivtatni. Váli felismerve a gyermek betegségeinek veszélyes voltát, sikerült neki az edes anyát reá beszélni, hogy orvost hívasson s így a gyermek mentve lön. Tanári hivatását egész odaadással teljesítvén, a növényekkedvő szörakoztatásáról is gondoskodott. Tanítványait rendkívül szerette, de igazságtalan, részrehajló soha se tudott lenni. A jó tanuló Jókai Mór, akkor már sógorát, nem tette el-sőnek, hanem a mellette levő szegény, árva Szikrá, bár elfogulatlanok iteleite szerint egyenlők voltak.

— **(Székely Kornélia k. a.)** atya cáfolat küldött be a Figaro szerkesztőségének, melyben kijelenti, hogy a budapesti lapokból értesülvén a Figaro és Gaulois utján arról, hogy a párisi Varietés színházban leányának fellépését hirdetik, kötelességének tartja tudomásul adni, hogy leánya itthon van s az a kisasszony, a ki fellépett a Varietés színházban, csáló, ki visszael az ő leánya nevével.

— **Szengőz áldozata** lett Saápon Jám-bor Lajos és neje, kiket éjeli alvásukban lepett meg a halál. A szobában egy kis csecsemő is volt, mely csodálatos módon megszabadult a veszedelemtől, siri kezdett és a síró hang felebrezté a szomszéd lakokat. Kik aztán segélyre siettek a szerencsétleneknek, de már csak a kisedet menthették meg.

— **A bihari** nemzeti casinó Nagyváradon a jövő évben üli meg fennállásának félézszázados ünnepét. A választmány ez alkalomból nagyobb ünnepélyességekre készül s e célból már a rendező bizottságot is megválasztotta. Az ünnepély a husvéti ünnepek elmúltáva fog megtartani a casinó helyiségeiben. A költségek fedezésére a választmány 600 frtot szavazott meg.

— **Falusi dráma.** A csoknyai (Somogy-megye) helyettes bíró agyonlőtték ágyában. Ajtaja nem volt zárva és a gyilkos belopódzva a szobába, fegyverét a bíró mellének szegte s keresztül lötte az egész mellkast. Kis gyermeke, ki mellette aludt, sertesetlen maradt. A gyanu a meggyilkolt nejének kedvesere esik ki tiltott viszonyban élt már régtől fogva az asszonnyal. A gyanu alatt levőt azonnal elfogták.

— **Gyilkosság.** Az „Ung” jelenti: Ausländer Abraham, n-lazi lakos e hó 10-én Ungvárról gyalog utazott haza két denglázi ember társaságában; a dengláziak elváltak Ausländer-től, ki haza felé tartott. Este 6 óra tájban közel a faluhoz eddig meg ismeretlen tettesek megtámadták s a fejére mért ütésekkel megölték. Holttestét meg azon este egy gyalogember találta meg s a faluba beszállította. A gyanusított Markovics nevű n-lazi koresmáros haival együtt vizsgálati fogságban tartanak.

— **Összehasonlító statisztika** E hó első f. év. 48-ik hetében Budapestén szül. 234, meghalt 183. Debreczenben szül. 24, meghalt 19. — Pozsonyban szül. 36, meghalt 30. — Kecskeméten szül. 35, meghalt 38. — Aradon szül. 20, meghalt 17. — Temesváron szül. 21, meghalt 14. — Nagy-Váradon szül. 21, meghalt 14. — Kassán szül. 21, meghalt 15. — Barsóban sz. — meghalt 16. — Sz. Fehérvárott szül. 14, meghalt 19.

— **(A berettyó ujfalusi rablőgyilkosság)** Irtuk már, hogy a berettyó-ujfalusi rablőgyilkosság egyik részest elfogták. Ujabbban arról értesülünk, hogy négy gyanus egyent fogtak el, kik közül egy tépei kovacs legényre a sebeiben fekvő vasuti pénztárnok és a vasuti őr ráismerek. Jelenleg foynak a kihallgatások s több mint husz tanu és többé-kevésbé gyanusított egyen van kihallgatás alatt.

— **Macsák a női kalapokon.** A divat új meg új meglepetést készít az amuló világnak. Nemrégben a disznót, e hasznos, bár szépek éppen nem mondható állatot tisztelték meg azal, hogy a képét a karkötők s nyakekszekre vették. Később kitűnő papagájokkal díszítették a női kalapokat. A papagájokat a galambok, a galambokat pedig legujabbban a macskák váltották fel. Macskák képit vesik a karkötőkre, csatokokra, kis macskákkal vannak díszítve a női kalapok. E furcsa divat nagyon labra kapott Párisban. A párisi divatárúsnők ugyancsak hozzálltak a macskák szaporításához, mi különben szerfeletti termékenységűk folytán nem valami nehéz dolog. Csak fiatal macskákat használnak kalapdiszít, vagy egészen kitűnő, vagy csak két első talpa és feje képviseli a macskát a kalapokon.

ÖNGYILKOSOK

czim alatt lapunk szerkesztőjének **Vértési Arnoldnak** egy kötet elbeszélése jelent meg. **Tartalma következő:** **Az apostol. — Mulandóság. — A művész.**

— **A tárgyaláson. — A kalandor. — Az igeret. — A jegyesek.**

Ára a 16 ivnyi finom velin papirosra nyomott kötetnek 1 frt 50 kr.

Kap ató helyben minden könyvkereskedésben és a „Debreczeni Ellenőr” szerkesztőségében.

Közgazdaság.

SERTÉSÜZLET.

Az első magy. sertésüzlet és köcsönelőlegelő részv. társulat jelentése.) Budapest-Kőbánya, decz. 16.

Az e heti felhajtás igen jelentékeny volt és jobbara makkos sertésből állott. Nehéz fajták, melyek iránt jó kereslet mutatkezik, gyéren hajtottak föl, miért is ára kigrammonkint 1—2 krajczárral emelkedett. Az üzlet élénh volt, az irányzat szilárd és a het végén nehéz áru a jegyzett árakon nem volt kapható.

Heti átlag árak: magyar szedett 260 300kg nehéz 60 1/2—62 kr, 220—260 klg. nehéz 60 1/2—61 1/2 kr, öreg 300 klg. felül 59—59 kr vidéki sertések 56—58 kr, tranzitóban: szerbiai 55—59—, romániai 57—61 1/2 kron.

Eleségárak: tengeri 6.30, árpa 6.40 métermásánkint. Helybeli állomány: decz. 8-án maradt 58132 db.

Felhajtás:	
Alsó-Magyarországból hizott	2238 db.
„ makkos	243 „
Erdélyből	— „
Szerbiából	1898 „
Romániából	1287 „
Szeremégi	— „
A magyar államvasuton hizott	3075 „
„ makkos	4709 „
A vidékről	— „
A budai vámoknál	— „
Hajón (szerémi)	— „
Összesen	71582 db.
Elhajtatott:	

Felső-Magyarországra	13 db.
Bécsbe	1223 „
Csehországra	773 db.
Bodenbachon át	4810 „
Ruttkán	699 „
Del-Németországra	— „
Budapesti fogyasztásra	2791 „
Kütelkekre	100 „
A budai vámoknál	— „
Kőbányai szalonatermelők	250 „
A m. államvaspályán	80 „
Összesen	10745 db.
Maradt	60837 „
A részvénytársaságokban volt	12432 db.
Az egészségügyi és tranzitószállásokban maradt decz. 8-án	9450 „
Ehhez felhajtatott:	
szerb sertés	1898 „
román sertés	1287 „
Összesen	12635 db.
Elhajtatott	3998 „
Maradt	8687 db.

Az egészségügyi szemlénél jan. 1-től a mai napig 2702 db sertés a fogyasztástól elvonatott és technikai célokra használtatott fel.

Zsiradék.

Disznózsír. A termelés mérve jelentéktelen, mivel a sertés ára igen magas. Ugyanezen oknál fogva a forgalom is korlátozott volt. Az üzlet irányzata szilárd. Városi áru hordószul 75.75-50 frton, december januári szállításra hordó nélkül 74 frton és hordóval 76.50 frton köttetett.

Szalonna, Első minőségű asztali szalonna 1—2 frttal drágult; a het elején 66 frton, utóbb 67 és 68 frton kelt, füstölt szalonna 73—74 frton adatott el.

Legujabb.

A „Debreczeni Ellenőr” eredeti távirata.

Budapest, decz. 19. (Érk. d. u. 2 ó.) A pénzügybizottság elfogadta a költségvetési törvényt s tárgyalta a takaréktárak és pénzügyintézetek megadóztatásáról szóló javaslatot, s azt általánosságban elfogadta.

Budapest, decz. 19. (Érk. d. u. 2 ó.) Az akadémia mai ülésén elhatározottat hogy az emlékbeszédet Arany János felett Száz Károly tartandja. A szoborra eddig 16,000 tort gyűlt be.

Budapest, decz. 19. (Érk. d. u. 2 ó.) A bukovinai magyarok visszatelepítése ügyében a képviselő bizottság javaslattétel végett a kormányal egyetértne kiküldetett.

Budapest, decz. 19. (Érk. d. u. 2 ó.) Tanus volt alispán másodfokulag ötvei fegyháza ítéltetett.

Budapest, decz. 19. (Érk. d. u. 2 ó.) A képviselőház mai ülésén januárra az inpenmty elfogadtatott, valamint az 1882 dífcizitnek papírjradékkal való fedezésével.

Huronymi és Rohonczy párbaj miatt beperletett.

Felelős szerkesztő és kiadó laptulajdonos **Vértési Arnold.** Főmunkatárs: **Karozag Vilmos.**

